

Gyógyszertanácsoktól a bordatörés rögzítéséig A feltalálók magányossága

A magyar találmányok nagyságrenddel sikeresebbek lehetnének, ha a szürkeállományt jobban menedzselnék – állítja Bolla Kálmán, az Akadémiai Szabadalmi Nívódíj első orvos kitüntetettje. A kutató szerint a Magyar Tudományos Akadémiának és a Szabadalmi Hivatalnak kellene kiválasztania a központi menedzsésre érdemes ötleteket és megakadályoznia azok elkallódását. Erről is beszélt, miközben felidézte nem mindennapi életútját.

■ *Emlékszem, milyen hatalmas vitát váltott ki 1998-ban, amikor Gógl Árpád akkori egészségügyi miniszter bejelentette, hogy egy-egy gyógyszer árát akár 20-30 százalékkal is csökkenteni lehet. A háttérben ön állt. Szürke eminenciásként új szempontokat hozott a tárgyalásokba.*

– Korábban Svájcban egy világ-cég európai programvezetője voltam, úgy gondoltam, azokkal a tapasztalatokkal, amelyeket külföldi munkám során megszereltem, itthon is segítenem kell. 1998-ban a gyógyszer-támogatásoknál, ma az innováció terén látom azt a pontot, ahol feltétlenül változtatni kellene. Akkor bebizonyítottam Gógl Árpád egészségügyi miniszternek, hogy a magyar kórházak számos gyógyszerért többet fizetnek, mint egyes nyugati államok intézményei. A magyar biztosító pedig az angol gyógyszert két-háromszor magasabb összeggel támogatta, mint ugyanazt a hazait. Nagy felzúdulás volt, de sikerült az árakat jelentősen csökkenteni.

■ *Tehát tanácsadóként dolgozott. Ez a szó azóta új tartalommal gazdagodott.*

– Ne bántson meg. Svájci éveim alatt szereztem olyan egzisztenciát magamnak, amely lehetővé tette, hogy tiszteletdíj nélkül segíthessem a hazámat.

■ *Szokatlan dolog, de az életútja tele van ilyen meglepő elemekkel. Az sem volt mindennapos, hogy valaki a hatvanas évek elején az NDK-ban legyen szigorló orvos.*

– Igen, én voltam az első, ráadásul teljes fizetéssel. Szerettem volna, ha az évfolyamról többen megyünk, de a többiek nem hittek benne, hogy ezt meg lehet csinálni. Nem is ment könnyen, az első hetekben nemhogy fizetést, még ösztöndíjat sem kaptam. Úgy képzelje el, hogy szombatoként beosztottak a vérvételre, és ott tíz márkát kaptam betegenként.

■ *Újabb furcsaság a pályáján, hogy szinte egy időben lett patológiai szakvizsgája és pszichológusi diplomája. Majd ennek dacára mégis gyógyszerkutató lett. Hogy jön össze ez a három dolog?*

– Mentálhigiénével szerettem volna foglalkozni, ám nálunk akkor az még ismeretlen, sőt nem-

kívánatos tudománynak számított. A főnököm először hozzájárult, hogy pszichiátriai szakvizsgát tegyek és végezzem el az ELTE-n a klinikai pszichológia szakot. Egy év elteltével azonban visszavonta a beleegyezését. Ekkor felmondtam, és az Orvostovábbképző Intézet patológiai tanszékén találtam állást. Mivel ez széles tudományág, kísérletezni kezdtem, és a gyógyszerhatások vizsgálatának irányában képeztem magam. Ez is érdekelt.

■ *Későn, 41 évesen hagyta el az országot. Miért ment el, hiszen 30 évesen már nagy karriert csinált itthon? Az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár, a mai Egis orvosi osztályának vezetőjévé, majd főosztályvezetőjévé nevezték ki.*

– Százhusz ember tartozott a vezetésem alá. Szép és érdekes munkám volt. A nevemhez kötődik az első olyan hazai nyugtató klinikai kifejlesztése, amelynek alig volt mellékhatása. De túl fiatal voltam, ma sem vagyok elég diplomatikus, hát még akkor! Nem feleltem meg a szocialista vezetőtípusnak. Elbocsátottak.

■ *Ebben lehet valami, hiszen bíróságon támadta meg a döntést. Ez sem volt éppen szokványos 1976-ban.*

– De végül a legfelsőbb szinten megnyertem a pert, és akkor én mondtam fel. „Higgye el, ez az ország nem magának való”, mondta búcsúzóul a párttitkár.

■ *Még négy évig maradt. Nem hitt neki?*

– Megszereztem a pszichiátriai szakvizsgát. Mikor megvolt, útlevelet kértem, és a családommal meg sem álltunk Svájcig.

■ *Gondolom, már megvolt az állása.*

– Semmi nem volt előkészítve. Sorban bementem a nagy gyógyszergyárakhoz, és egy héttel Svájcba érkezésünk után a Johnson és Johnsonhoz tartozó Cilaghoz vetek fel.

■ *Hogyan tudta átlátni azt bonyolult gazdasági hálót, ami egy világcéget jellemez, hiszen itthon erről semmilyen tapasztalata nem lehetett?*

– Még azt sem tudtam, mi az a tőzsde, hiszen Magyarországon akkor még nem létezett. Megtanultam, MBA-képzésen vettem

részt. Egy európai kutatási projekt vezetője voltam, megtaláltam a boldogulásomat. Azután felajánlották, hogy menjek át Amerikába. Nem mentem.

■ *Kutatással foglalkozik, 1990 óta saját cége van. Hogyan lehet valaki magánzó a gyógyszeriparban? Hiszen még a legnagyobb magyar gyárak is túl kicsik ahhoz, hogy egymaguk fejlesszenek?*

– Az utóbbi években inkább gyógyászati segédeszközökkel foglalkozunk. 1995 körül láttam a magyar televízióban egy zseniális ötletet. Az a lényege, hogy egy

fájdalma van, a törött bordájára teszi a kezét. Én ehelyett odaragasztom ezt a speciális lemezt, azonnal csökken a fájdalom, ezért már nem felületesen lélegzik és megnő a légzési kapacitása. Ezt semmilyen más módszer nem tudja biztosítani, mégis gondjaink vannak az elterjesztésével.

■ *Az emberiség folyton az újításokat keresi, mindent az innováció mozgat, Magyarországon miért nem érvényesül ez a tendencia?*

– Mert itt a feltalálók egyedül küzdenek, míg másutt azonnal felkarolják az ötleteket. Itt van

cégek újításait, de persze csak a valóban értékeseket, el kellene juttatni a nemzetközi szabadalomig, mert ez nagyon sokba kerül, erre a kicsiknek nincs pénzük. De nem elég felkarolni az ötleteket, a médiának is láttatni kellene, hogy a gyakorlati találmányok milyen fontosak, divatba kellene hozni a feltalálókat. Nagyon sokréttű tevékenységre lenne szükség.

■ *Elgondolkodtatott, amit a napelemes cserépről mondott. Hiszen nagyon sok intézmény támogatja az innovációt, miért nem jutott a tömeges kipróbálás senkinek az eszébe?*

Fotó: Bodó Gábor

Névjegy

Bolla Kálmán 1939-ben született Pesterzsébeten. 1963-ban végzett a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen, 1968-ban pedig az ELTE-n pszichológusi diplomát szerzett. Kórbonctani, évekkel később pedig pszichiátriai szakvizsgát tett. Előbb a Szabolcs utcában volt patológus, majd a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen. 1970-ben az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár orvosi főosztályának vezetője lett. 1976-ban az Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézetbe, a Lipótmezőre vezetett az útja, ahol klinikofarmakológusként és később pszichiáterként dolgozott. 1980-ban feleségével és két gyermekével Svájcba disszidált. Itt a Cilag AG-nél kezdett dolgozni, és MBA-tanulmányokat végzett.

1990 óta önálló vállalkozó, gyógyszerkutatással és gyógyászati segédeszközök fejlesztésével foglalkozik. 1998-ban Gógl Árpád egészségügyi miniszter „cím nélküli” gyógyszerügyi tanácsadója. 2009-ben az akadémiai szabadalmi nívódíj első orvos kitüntetettje.

vékony papírlap is rendkívül szilárd lehet, ha U alakban meghajlítják. Jelentkeztem befektetőként, de becsaptak. Egy lejárt amerikai szabadalmat mutattak be mint magyar találmányt.

■ *Ám végül mégis ennek továbbfejlesztéséért kapta az akadémiai szabadalmi nívódíjat.*

– Másfél-két évig mérgeződtem, aztán beugrott, hogy hullámosítani kell a lemezt, mert így egy könnyű anyag is rendkívül szilárd és mégis jól formálható lehet. Ma nyolcvanféle gyógyászati sínünk van.

■ *És a találmány kapcsán észlelte, hogy Magyarországon baj van az innovációval?*

– Pontosan. Harminc országban védett szabadalom a Chrisofix, a legfontosabbnak azonban azt tartom, hogy bordatörést is tudunk hatékonyan rögzíteni. Megfigyeltem, mit csinál a beteg, ha eltörik a bordája. Mivel lélegzetvételekor

például a napelemes cserép, ez az új magyar találmány. Ha mögé állna az ország, és háztartások ezreibe próbálnák ki, akkor gyorsan tökéletesíteni lehetne, és Magyarország hihetetlen gazdasági erő birtokába kerülne. A feltaláló szellemi energiái megsokszorozódnának.

■ *Valahogy úgy, mint a Google új ötleteinek kipróbálásánál vagy az Apple mobiltelefonjaira írt programokkal?*

– Pontosan! Ha a feltaláló csak a saját erőforrásait, kapcsolatrendszerét használja, akkor hamar csődbe jut, ám ha egy közösség mögé áll, óriási távlatok nyílnak előtte. Nálunk a feltaláló nem jut el idáig, ki sem nyílnak neki a kapuk.

■ *Ön szerint mit kellene tenni?*

– Először is szelektálni kellene a találmányokat és a feltalálókat. A magánszemélyek és a kisebb

– Nem jó a támogatási rendszer. Elaprózódnak az erők. A Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Szabadalmi Hivatal együttműködése az Akadémiai Szabadalmi Nívódíj megalapításában példaértékű. Ha ezt az együttműködést kiterjesztenék, óriási lépést lehetne tenni a magyar szürkeállomány jobb hasznosítása felé.

■ *Furcsa az is, hogy eddig az egészségüggyel kapcsolatos találmányok kimaradtak a díjazottak közül. Pedig a világon mindenütt ez az egyik leggyorsabban fejlődő terület.*

– Magam sem értem, miért, de az orvosi tudományokra és a biológiai osztályra eddig nem terjesztették ki ezt a kitüntetést. Ez most megváltozott, és remélem, hogy utánam még sok orvos fogja megkapni.